

Anmälningar mot Tullverket och Kronofogdemyndigheten om handläggningen av ärenden om tullfordringar och betalning av restförda skulder genom restitution

Anmälningarna

AA framförde i anmälningar till JO i huvudsak följande klagomål mot Tullverket. Jens of Sweden AB, i vilket bolag han var ställföreträdare, hade betalat för mycket i tullavgifter. Detta ledde till att Tullverket omprövade sina beslut och därmed blev återbetalningsskyldigt till bolaget. Tullverket utbetalade i september 2006 de överskjutande medlen till Kronofogdemyndigheten och meddelade bolagets konkursförvaltare, advokaten BB, att bolaget inte hade några skulder till Tullverket. I februari 2007 hävdade Tullverket emellertid att det fortfarande hade fordringar på bolaget. Genom efterforskningar framkom att Tullverket hade andra fordringar på bolaget, vilka Tullverket inte var medvetet om vid tidpunkten för utbetalningen. Misstaget berodde på att Tullverkets begäran, daterad den 13 september 2006, om restföring avseende fordringarna inte kommit Kronofogdemyndigheten till handa. Tullverket borde enligt hans mening ha gjort en kvittning i stället för att göra en utbetalning till Kronofogdemyndigheten. – AA klagade även på att Tullverket inte kommunicerade besluten med honom i hans egenskap av ställföreträdare för bolaget eller med konkursförvaltaren. Han anförde vidare att han fick motstridig och otillräcklig information från Tullverket vid sina efterforskningar om vad som förevarit. Tullverkets felaktiga handläggning har bl.a. förorsakat honom ett omfattande och onödigt arbete. Vidare har den föranlett domstolsprocesser samt medfört dels en risk för honom att drabbas av personligt betalningsansvar avseende bolagets skulder till Tullverket, dels att en förundersökning inletts mot honom och andra personer avseende smuglingsbrott.

AA framförde även klagomål mot Kronofogdemyndigheten. Han anförde därvid bl.a. att Kronofogdemyndighetens datasystem innehöll felaktig och ofullständig information samt att myndigheten förfarit felaktigt som avräknat de av Tullverket utbetalda medlen mot restförda fordringar på skattekontot i stället för mot Tullverkets fordringar.

AA bifogade diverse handlingar samt cd-skivor innehållande inspelningar av telefonsamtal mellan honom och tjänstemän vid Tullverket och Kronofogdemyndigheten.

Utredning

Anmälan jämte bilagor remitterades till Tullverket för yttrande. I remissvaret anförde Tullverket, huvudkontoret, genom generaltulldirektören CC, följande.

Utredning

Tullverket Effektiv Handel har gjort en utredning av de händelser som framförs i anmälan och lämnat bifogad skrivelse jämte bilagor till Tullverkets Huvudkontor.

Av utredningen framgår att Tullverket löpande lämnat information till konkursförvaltaren om de omprövningar som skett. Information har också lämnats om att utbetalning skulle ske till Kronofogdemyndigheten samt vilka fordringar som Tullverket hade på bolaget.

Uppgiften om hur stor Tullverkets fordran var redovisades först fel beroende på att Tullverket felaktigt återbetalat mervärdeskatt till bolaget. Med anledning av misstaget gjordes en rättelse och konkursförvaltaren informerades om det rätta beloppet.

Vidare anges att skälet till att Tullverket inte informerade bolaget om att en förfrågan ställts till Kronofogdemyndigheten om avräkning är att någon sådan skyldighet inte finns. Det är Kronofogdemyndigheten som fattar beslut och som sedan informerar gäldenären om att avräkning skett.

I utredningen tillbakavisas påståendet om att utbetalningen till Kronofogdemyndigheten skett av misstag.

Tullverkets bedömning

Tullverket har en skyldighet enligt lagen (1985:46 [rätteligen 1985:146; JO:s anm.]) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter att undersöka om det finns en skuld till det allmänna innan en återbetalning sker.

I 5 kap. 23 § tullagen (2000:1281) anges att en fordran på tull som inte betalats i rätt tid ska lämnas för indrivning.

Tullverket finner att handläggningen av ärendet hos Tullverket skett enligt gällande bestämmelser och rutiner.

Vad gäller de uppgifter i anmälan som gäller Kronofogdemyndighetens handläggning av ärendet har Tullverket ingen uppfattning.

Tullverket bifogade till yttrandet bl.a. följande utredning av Tullverket Effektiv Handel, genom juristen DD (övriga av Tullverket bifogade handlingar har här uteslutits).

1 Om anmälan

Anmälan avser DD och EE. Enligt anmälan så vill anmälaren att JO ska granska Tullverkets handläggning av ärendet som gäller hanteringen av restitutioner till följd av omprövningar av tulldeklarationer för bolaget Jens of Sweden AB. Enligt anmälaren har de anmälda

1. Lämnat felaktig information
2. Fattat grova felaktiga beslut utan goda grunder
3. Underlåtit att meddela fattade beslut

Sammantaget ska detta ha orsakat stor skada för bolaget, konkursboet och ställföreträdaren.

1.1 Felaktig information

Den felaktiga informationen ska, enligt anmälaren bestå i att Tullverket har informerat konkursförvaltaren att Tullverket inte längre har några fordringar på bolaget.

1.2 Felaktiga beslut

Enligt anmälaren ska det ha varit fel av Tullverket att framställa en förfrågan enligt 4 § avräkningslagen till Kronofogdemyndigheten.

1.3 Meddelande av beslut

Enligt anmälan skulle Tullverket haft en skyldighet att meddela sitt beslut att göra en förfrågan enligt 4 § avräkningslagen till bolaget, eller till ställföreträdare för bolaget.

2. Handläggningen av ärendet

Handläggningen av ärendet har gått till på följande sätt.

2.1 Information till konkursförvaltare

Information om bolagets skuld till Tullverket har löpande lämnats till konkursförvaltaren. Den 8 september 2006 skickades ett fax (bilaga 1) om att en omprövning skett och att återbetalning till bolaget skulle ske. Det informerades samtidigt om att utbetalningen skulle ske till Kronofogdemyndigheten och inte till bolaget. Enligt denna information uppgick Tullverkets fordran på bolaget till 127 687 kronor. Den 14 september 2006 skickades ett fax (bilaga 2) till konkursförvaltaren med en ny uppställning över bolagets skulder. Denna gång informerades att skulden rätteligen uppgick till 592 639 kronor. Informationen innehöll en detaljerad uppställning över tullräkningar där avräkningar skett och vilken skuld som återstod. Denna ändring berodde på att Tullverket den 11 september upptäckte att två tullräkningar felaktigt reglerats i samband med omprövning.

Felaktigheten bestod i att bolaget erhållit kreditering av en återbetalning av mervärdesskatt, trots att någon sådan kreditering inte ska ske när mottagaren är registrerad för mervärdesskatt. I stället sker då regleringen i samband med bolagets vanliga momsredovisning. Rättelsen skedde inom fyra arbetsdagar av Tullverket.

I samband med att EE informerade konkursförvaltaren om det rätta skuldbeloppet skickade hon också en komplettering (bilaga 3) till Kronofogdemyndigheten med de nya beloppen. Av okänd anledning blev dock denna komplettering inte införd i Kronofogdemyndighetens register. Detta misstag måste dock hållas för troligt bero på Kronofogdemyndigheten. Tullverket har heller ingen möjlighet att upptäcka att kompletteringen inte blir införd i registret före det att utdelningsförslag upprättas. Något utdelningsförslag har ännu inte upprättats i bolagets konkurs.

2.2 Avräkningsförfrågan

Tullverket framställde den 6 september 2006 en förfrågan (bilaga 4) enligt 4 § lag (1985:46 [rätteligen 1985:146; JO:s anm.]) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter (avräkningslagen). Enligt den lagen har Tullverket en skyldighet att undersöka huruvida det finns en skuld till det allmänna före det att en återbetalning sker. Saken har överklagats till Länsrätten i Västernorrlands län som har att ta ställning till om förfrågan var lagligen grundad. Handläggningen har skett i enlighet med de rutiner som gäller för handläggningen av återbetalningsärenden till bolag i konkurs. När bolaget försatts i konkurs gör Tullverket ingen kvittning utan överlåter fördelningen mellan de statliga fordringarna till Kronofogdemyndigheten.

Anmälares påstående om att DD sagt att utbetalningen till Kronofogdemyndigheten skett på grund av ett misstag tillbakavisas i sin helhet.

2.3 Meddelande av beslut

En undersökning enligt 4 § avräkningslagen är inget beslut. Det förelåg således inte heller någon skyldighet att underrätta bolaget om förfrågan. Det är Kronofogde-

myndigheten som fattar beslut om avräkning och informerar gäldenären om att avräkning skett. Som nämnts ovan informerade Tullverket konkursförvaltaren att återbetalningen skulle ske till Kronofogdemyndigheten. Tullverket anser att det är tillräckligt att informationen lämnas till konkursförvaltaren och inte till bolagets ställföreträdare då förvaltaren företräder bolaget.

3. Sammanfattning

Handläggningen har varit i enlighet med de rutiner som finns för Tullverket att handlägga liknande ärenden. Information har lämnats till konkursförvaltaren om förändringar i bolagets skulder med anledning av omprövningar. Tullverkets förfrågan till Kronofogdemyndigheten har skett enligt regleringen i avräkningslagen och information om Kronofogdemyndighetens beslut har lämnats till konkursförvaltaren.

I ett kompletterande yttrande anförde Tullverket, huvudkontoret, genom tf. chefsjuristen FF, följande.

Bakgrund

Justitieombudsmannen har via telefonsamtal bett Tullverket att yttra sig över vad som framförs i kompletteringar till JO-anmälan med dnr 2098-2007 (aktbilagor 4 och 12) om att tulltjänstemannen EE vägrat att lämna ut en kopia av begäran om restföring som skickats till Kronofogdemyndigheten.

Tullverket har talat med EE. Hon har då uppgett att klaganden ringde till henne och begärde att få en kopia av handlingen. EE var tveksam till om handlingen kunde lämnas ut och bad därför klaganden att återkomma till DD, som brukar handlägga enhetens sekretessfrågor. Den klagande återkom dock aldrig till DD med en sådan begäran.

Tullverkets bedömning

Av 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen framgår att den som önskar har rätt att få en kopia av en allmän handling till den del den får lämnas ut. Begäran ska behandlas skyndsamt.

Tullverket finner att den begärda handlingen var en allmän handling. Att EE själv inte tog ställning till om handlingen kunde lämnas ut finner Tullverket beklagligt men inte klandervärt. Tullverket anser att EE skulle ha tagit emot den ställda begäran och rådfrågat DD om den kunde lämnas ut.

Tullverket anser inte att EE:s hänvisning till sin kollega innebär att klaganden vägrats att ta del av handlingen. Om klaganden hade följt EE:s uppmaning och ringt till DD hade handlingen lämnats ut.

AA kommenterade remissvaren.

Av handlingarna i ärendet framgår att AA (för konkursbolagets räkning) överklagade Kronofogdemyndighetens beslut den 13 mars 2007 att avvisa hans överklagande/begäran om rättelse av myndighetens två avräkningsbeslut den 7 september 2006. I ett beslut den 16 maj 2007 lämnade Västmanlands tingsrätt överklagandet utan bifall (Å 1260-07). Svea hovrätt fastställde den 25 juni 2007 tingsrättens beslut (ÖÄ 3894-07).

AA överklagade även Tullverkets beslut den 26 februari 2007 att avslå hans begäran om rättelse. Länsrätten i Västernorrlands län fann i en dom den 30 maj 2008 (målnr 805-07) att den fråga som var föremål för AA:s talan behandlats i Kronofogdemyndighetens ovan nämnda beslut den 13 mars 2007 och att något

förfarande enligt tullagen eller lagen om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter inte fanns för att pröva den fråga som AA väckt vid Tullverket. Länsrätten undanröjde Tullverkets beslut och avvisade AA:s talan.

Bedömning

JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet. JO kan inte ändra eller upphäva myndigheters beslut. Granskningen är heller inte avsedd att föregripa eller ersätta den prövning som kan eller har kunnat ske i ordinarie ordning. JO brukar således inte ta ställning till om ett beslut är riktigt i sak. Den som är missnöjd med ett beslut som Tullverket eller Kronofogdemyndigheten har fattat är hänvisad till att överklaga beslutet.

Mot bakgrund av det nyss anförda kommer jag inte att pröva om Tullverkets eller Kronofogdemyndighetens beslut är riktiga i sak. Jag nöjer mig i denna del med att hänvisa till 5 kap. 13 § 3 st. tullagen. Detta lagrum anger dels att vid återbetalning avdrag får göras för sådan beslutad tull och annan skatt som ska betalas till Tullverket, dels att det i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter också finns föreskrifter som begränsar rätten till återbetalning. Tillämpningsföreskrifter finns i 19 kap. 14 § Tullverkets föreskrifter och allmänna råd om tullförfaranden m.m. (tullordning), TFS 2000:20.

Av den i ärendet tillgängliga utredningen rörande den aktuella handläggningen vid Tullverket har framkommit bl.a. att felaktiga återbetalningar av mervärdesskatt gjorts till bolaget och att en rad omprövningar av beslut skett, vilket medfört att rättelser av restförda belopp fått ske. Tullverket synes inte vid varje givet tillfälle ha haft fullt klart för sig vilka fordringar det faktiskt hade på bolaget.

Jag har inte funnit tillräcklig anledning att ytterligare utreda frågan om hur och i vilket skede Tullverkets begäran i september 2006 om restföring förkommit.

Tullverket har i sina yttranden inte till fullo bemött AA:s klagomål avseende att han fått olika besked vid sina förfrågningar. Det framgår dock av det av AA till JO ingivna epostmeddelandet den 7 februari 2007 och av inspelade telefonsamtal bl.a. att han av olika tjänstemän fått motstridiga uppgifter. Å ena sidan fick han besked om att återbetalningen måste gå via Kronofogdemyndigheten i det aktuella fallet. Å andra sidan fick han svaret att om det hade funnits en skuld hos Tullverket skulle återbetalning kanske inte ha gått till Kronofogdemyndigheten och att det förmodligen vid tiden för Tullverkets förfrågan enligt avräkningslagen inte såg ut som att fanns någon skuld hos Tullverket. Detta är givetvis inte tillfredsställande.

Av ett av de inspelade telefonsamtalen framgår att AA på sin begäran till Tullverket om att få ut en kopia av dess begäran om restföring fick beskedet att handlingen nog inte kunde lämnas ut, eftersom ”det är mellan Kronofogden och oss det, så det är ingenting som ska gå till gäldenären”. Han hänvisades i samband därmed att ge in en skriftlig begäran till DD. Enligt vad som framkommit vände AA sig i stället till Kronofogdemyndigheten och fick därifrån ut handlingar som Tullverket givit in.

Tullverket har i sitt yttrande klargjort att den handling AA begärde att få en kopia av var en allmän handling som också var offentlig och därför borde ha lämnats ut. Jag vill här tillägga att en myndighet inte kan ställa upp krav på en skriftlig eller på annat sätt formaliserad begäran om att få ta del av allmänna handlingar. Jag är kritisk till det inträffade.

Tullverket har anfört att konkursförvaltaren löpande har underrättas om de omprövningar som skett, om att utbetalning skulle ske till Kronofogdemyndigheten och om det rätta beloppet. Utredningen ger inte stöd för någon kritik mot Tullverket i den delen.

I övrigt har inget framkommit som ger anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

I den del klagomålen riktar sig mot Kronofogdemyndigheten har jag samrått med justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger som ansvarar för tillsynen över det området.

Med den kritik som ligger i det anförda avslutas ärendet.